

PL

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Przykładowe projekty dotyczące żywności

Sfinansowała

Komisja
Europejska

European Network for
Rural Development

Europejska Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Europejska Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (ENRD) przyczynia się do efektywnego wdrożenia programów rozwoju obszarów wiejskich (PROW) w całej Unii Europejskiej (UE).

Każde państwo członkowskie utworzyło krajową sieć obszarów wiejskich (KSOW), która skupia organizacje i organy administracji zaangażowane w rozwój wsi.

Na poziomie UE Europejska Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich zapewnia tworzenie sieci kontaktów między tymi sieciami krajowymi, organami administracji państwowej oraz organizacjami unijnymi.

Więcej informacji można znaleźć na [stronie internetowej Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich](http://enrd.ec.europa.eu) (<http://enrd.ec.europa.eu>)

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Wymiana informacji stanowi ważny element działalności krajowych sieci obszarów wiejskich i Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Niniejsza broszura stanowi część cyklu publikacji Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, których celem jest propagowanie wymiany informacji.

Poszczególne wydania broszury przedstawiają różne rodzaje projektów, które otrzymały dofinansowanie w ramach PROW z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

W niniejszym wydaniu zaprezentowano formy wsparcia w ramach EFRROW dla różnych rodzajów projektów dotyczących żywności realizowanych na europejskiej wsi.

Pozostałe wydania broszury mogą zostać pobrane z [biblioteki ENRD](#),¹ zaś [baza danych projektów PROW](#)² zawiera wiele przykładów pomocy udzielonej w ramach EFRROW na rzecz inicjatyw wspierających rozwój obszarów wiejskich.

Redaktor naczelny: Rob Peters, Kierownik Działu, Dyrekcja Generalna ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich KE.

Rękopis złożono w listopadzie 2011 r. Oryginalną wersję publikacji stanowi wersja w języku angielskim.

Podziękowania

Zespół redaktorski Punktu Kontaktowego ENRD: Tim Hudson, Mélanie Blewett, Ilse Vanrijsingen

Fotografia na okładce: © Tim Hudson

© Unia Europejska, 2011 r.

Kopiowanie jest dozwolone pod warunkiem wskazania źródła.

Treść niniejszej publikacji niekoniecznie odzwierciedla poglądy instytucji Unii Europejskiej.

1 http://enrd.ec.europa.eu/en-rd-library/eafrd_examples_of_projects_brochure_en/pl/eafrd_examples_of_projects_brochure_pl_home.cfm

2 <http://enrd.ec.europa.eu/projects/>

Spis treści

Przykładowe projekty EFRRROW dotyczące żywności

Wstęp: Wsparcie w ramach EFRRROW dla unijnego sektora spożywczego.....	3
Modernizacja unijnej produkcji żywności: POLSKA	4
Zasobooszczędna produkcja żywności: MALTA	6
Promocja lokalnej żywności: FRANCJA	8
Żywność wytwarzana z poszanowaniem dobrostanu zwierząt: CZECHY	10
Liczy się jakość: HISZPANIA	12
Zabezpieczenie zaopatrzenia w żywność w przyszłości: BUŁGARIA.....	14
Wsparcie dla sektora mleczarskiego: CYPR.....	16
Sprzedaż bezpośrednia: WŁOCHY.....	18
Sieci żywnościowe na obszarach wiejskich: SZWECJA.....	20

2

Wstęp: Wsparcie w ramach EFRROW dla unijnego sektora spożywczego

Żywność jest podstawą naszego życia, a większość tego, co jemy pochodzi z europejskich obszarów wiejskich.

Do priorytetów żywnościowych Unii Europejskiej (UE) należy zagwarantowanie dostaw żywności oraz dostarczanie obywatelom Europy **zróżnicowanej żywności** produkowanej w sposób zrównoważony, charakteryzującej się wysoką **jakością i wartością**³.

Wspólna polityka rolna (WPR) obejmuje kluczowe formy wsparcia UE mającego na celu pomoc w dostarczaniu smacznych i zróżnicowanych produktów spożywczych z obszarów wiejskich 27 państw członkowskich.

Wkład WPR w dostarczanie Europejczykom zdrowej żywności wysokiej jakości ma ścisły związek z jej innymi priorytetami mającymi na celu wzmocnienie pozycji rolnictwa, ochronę środowiska naturalnego oraz wsparcie dla rozwoju obszarów wiejskich.⁴

Unijna polityka rozwoju obszarów wiejskich stanowi integralną część WPR i poprzez modernizację i innowację w znacznym stopniu przyczynia się do wspierania konkurencyjności europejskiego sektora spożywczego.

Dużą część budżetu Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) przeznaczają się na pomoc dla przemysłu rolno-spożywczego⁵ w formie środków PROW realizowanych w każdym z krajów UE.

Takie wsparcie w ramach EFRROW przyczynia się do rozwoju unijnego sektora rolno-spożywczego zatrudniającego ponad 16 milionów osób.

Działania rozwojowe prowadzone w przedsiębiorstwach rolno-spożywczych przy wsparciu w ramach EFRROW wpływają na wzrost konkurencyjności, a także odnoszą się do problemów dotyczących zrównoważonego charakteru unijnych dostaw żywności.

Niniejsza broszura została przygotowana w celu podkreślenia znaczenia tego rodzaju projektów EFRROW dla zagwarantowania naszych dostaw żywności oraz wsparcia dla unijnego sektora rolno-spożywczego.

Poniższe przykłady projektów opowiadają historie dotyczące żywności i napojów z całej UE. Wspólnie przedstawiają one szereg pozytywnych korzyści dla państw członkowskich wynikających z działań dotyczących rozwoju obszarów wiejskich związanych z żywnością realizowanych w ramach WPR.

- 3 Zrównoważona produkcja żywności w UE uwzględnia wymogi dotyczące ochrony środowiska, zużycia wody, zdrowia i dobrostanu zwierząt, zdrowia roślin oraz zdrowia publicznego.
- 4 Propozycje dotyczące kolejnego okresu finansowania WPR w latach 2014 - 2020 podkreślają nieustające znaczenie bezpieczeństwa żywności jako najważniejszego celu strategicznego UE (zob. http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/legal-proposals/com627/627_en.pdf)
- 5 Pozostałe części EFRROW wspierają zrównoważoną gospodarkę zasobami naturalnymi, działania na rzecz klimatu, a także na zrównoważony rozwój terytorialny poprzez wsparcie zróżnicowania gospodarczego na obszarach wiejskich i utrzymania jakości życia.

Modernizacja unijnej produkcji żywności: projekt EFRROW zwiększa konkurencyjność polskich przedsiębiorstw przetwórstwa spożywczego

EFRROW stanowi pożyteczne narzędzie wspierające przedsiębiorstwa spożywcze na obszarach wiejskich w państwach członkowskich w modernizacji urządzeń, procesów oraz zakładów w celu zwiększenia ich konkurencyjności. Wyniki tych projektów mogą przynosić dodatkowe korzyści dla całokształtu gospodarki wiejskiej.

© Sokpol Koncentraty

4

Osoby pracujące w unijnym sektorze spożywczym mogą korzystać ze wsparcia w ramach EFRROW na wiele różnych sposobów, a elastyczność jest główną zaletą zestawu narzędzi rozwoju obszarów wiejskich EFRROW. Jedną z dobrze znanych form wsparcia w ramach EFRROW dla przedsiębiorstw spożywczych na obszarach wiejskich polega na wykorzystaniu funduszy unijnych na inwestycje w nowe urządzenia lub obiekty związane z produkcją lub przetwórstwem spożywczym. EFRROW dysponuje doświadczeniem w realizacji tego rodzaju projektów rozwoju obszarów wiejskich we wszystkich 27 państwach członkowskich.

Modernizacja działalności przedsiębiorstw spożywczych na obszarach wiejskich może mieć również pozytywny wpływ na ogólną konkurencyjność unijnego sektora spożywczego. W związku z tym działania EFRROW można uznać za dopasowane do głównej strategii europejskiej na rzecz wzrostu gospodarczego - *inicjatywy „Europa 2020”*⁶.

Wsparcie dla modernizacji procesów produkcji żywności oraz przetwórstwa spożywczego jest szczególnie ważne ze względu na wyniki badań, według których unijny sektor żywności i napojów stale zmagają się z wyzwaniami w zakresie konkurencyjności. W 2009 r. członkowie unijnego *Forum Wysokiego Szczebla do spraw Poprawy Funkcjonowania Łańcucha Dostaw Żywności*⁷ przygotowali zalecenia dotyczące sposobów radzenia sobie z takimi wyzwaniami.

Określono konieczność zapewnienia lepszego dostępu małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) z sektora spożywczego do wsparcia

finansowego. Dostępność EFRROW może pomóc w zwiększeniu konkurencyjności MŚP z sektora rolno-spożywczego na obszarach wiejskich.

Większość przedsiębiorstw unijnego łańcucha dostaw żywności to MŚP mające znaczenie dla propagowania zasady „*najpierw myśl na małą skalę*”⁸ przez Komisję Europejską w odniesieniu do polityki rozwoju. Jeden z tysięcy przykładowych projektów pokazujących zastosowanie wsparcia w ramach EFRROW w praktyce zlokalizowano w Polsce, gdzie krajowy PROW gwarantuje pomoc finansową dla takich MŚP z sektora spożywczego jak firma Sokpol Koncentraty.

EFRROW w akcji

To przedsiębiorstwo spożywcze z województwa lubelskiego specjalizuje się w przetwarzaniu 50 000 ton owoców i warzyw w skali roku na soki i przeciery sprzedawane na rynku krajowym oraz unijnym. Firma ta zatrudnia ok. 80 osób i skupuje surowce od lokalnych rolników. Taka siła nabywcza generuje stałe źródło dochodów dla regionalnych producentów rolno-spożywczych.

Dzięki wsparciu w ramach EFRROW dla skoordynowanego pakietu środków na rzecz modernizacji w ostatnich latach poprawiła się pozycja przedsiębiorstwa Sokpol Koncentraty w polskim łańcuchu dostaw żywności. Piotr Trojanowicz, prezes zarządu Sokpol Koncentraty, tak wspomina przygotowania do projektu: „chcieliśmy rozpocząć szeroko zakrojony program inwestycyjny mający na celu odnowienie, modernizację, powiększenie oraz wyposażenie naszego zakładu przetwórstwa owoców w miejscowości Zagłoba.

6 http://ec.europa.eu/europe2020/index_pl.htm

7 http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/food/files/high_level_group_2008/documents_hlg/final_recommendations_hlg_17_03_09_en.pdf

8 Zasada „najpierw myśl na małą skalę” uwzględnia interesy MŚP na wczesnym etapie procesu tworzenia polityki w celu opracowania przepisów przyjaznych MŚP. Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/think-small-first/>

Działanie to było konieczne dla realizacji celu strategicznego naszej firmy, czyli uzyskania czołowej pozycji wśród producentów koncentratów i przecierów owocowo-warzywnych w Polsce”.

Realizację tych planów modernizacyjnych rozpoczęto w 2007 r., a na jej sfinansowanie przedsiębiorstwo otrzymało od EFRROW wsparcie w wysokości 418 000 EUR (pokrywające ok. 25 % całkowitych kosztów inwestycji). Fundusze unijne zostały wykorzystane na zakup i instalację zautomatyzowanej linii do mycia i obierania warzyw korzeniowych oraz nowej linii produkcyjnej do pakowania przecierów owocowych i warzywnych. Dzięki środkom EFRROW w ramach polskiego PROW wybudowano również nową chłodnię.

Trojanowicz tak opowiada o pracy urządzeń przetwórstwa żywności po modernizacji: „dzięki naszej nowej linii do produkcji przecierów jesteśmy w stanie w ciągu godziny przetworzyć do czterech ton różnych owoców, włącznie z jabłkami i czerwonymi jagodami, oraz warzyw. Nowa linia umożliwia również próżniowe pakowanie żywności gwarantujące bezpieczny transport i przechowywanie bez konieczności chłodzenia”.

Od czasu uruchomienia nowych obiektów produkcja w przedsiębiorstwie zwiększyła się dwukrotnie, a poczynione inwestycje przyczyniły się do 20 % wzrostu obrotów.

Zrównoważony wzrost

Kwestie związane z ochroną środowiska stanowią ważną część planów rozwoju przedsiębiorstwa Sokpol. Trojanowicz wspomina o nowej linii produktów organicznych (nieprodukowanych z koncentratów) oraz o inwestycjach w nowoczesne gospodarowanie odpadami. „Posiadamy własną oczyszczalnię ścieków i jako pierwszy w Polsce zainstalowaliśmy specjalny bioreaktor membranowy gwarantujący wysoką sprawność procesu”.

© Sokpol Koncentraty

EFRROW wspiera firmy rolno-spożywcze w budowaniu potencjału handlowego oraz dostarczaniu konsumentom produktów spożywczych wysokiej jakości

Wprowadzenie zaawansowanych technologii poprawiło również warunki bezpieczeństwa i higieny pracy i produktów. W wyniku realizacji projektu EFRROW powstało sześć nowych miejsc pracy. Co więcej, projekt ten przyniósł pośrednie korzyści dla regionalnych rolników.

„Dobrze się z nami współpracuje. Niemal 700 rolników, głównie lokalnych, podpisało z nami umowy na dostawy owoców i warzyw”, mówi Trojanowicz, „cenią nas za to, że kupujemy różnorodne produkty rolne w dużych ilościach. Lubią nas też hurtownicy, ponieważ sprzedajemy produkty spożywcze wysokiej jakości przez cały rok, nie tylko w danej porze roku”.

Zmiany wprowadzone w przedsiębiorstwie Sokpol Koncentraty oraz ogólny rozwój jego działalności przyczyniają się do większego i stosunkowo stabilnego popytu na produkty owocowo-warzywno pochodzące z lokalnych gospodarstw. Tym samym projekt EFRROW dotyczący żywności przyczynia się do wzmocnienia łańcucha dostaw w województwie lubelskim, jednocześnie wzmacniając potencjał rozwoju regionalnej gospodarki obszarów wiejskich w perspektywie długoterminowej.

Więcej informacji na temat omówionego przykładu nowoczesnego unijnego przedsiębiorstwa rolno-spożywczego można znaleźć na [stronie internetowej firmy](#)⁹.

„Chcieliśmy rozpocząć szeroko zakrojony program inwestycyjny mający na celu odnowienie, modernizację, powiększenie oraz wyposażenie naszego zakładu przetwórstwa owoców.”

**Piotr Trojanowicz,
prezes zarządu Sokpol Koncentraty**

Zasobooszczędna produkcja żywności: oszczędność energii i wody przynosi korzyści maltańskiemu hodowcy grzybów

Zanim produkty spożywcze znajdą się na naszych stołach konieczne jest zużycie ogromnych ilości energii, wody oraz innych zasobów. EFRROW wspiera przedsiębiorstwa rolne w przekształceniu produkcji żywności na bardziej zasobooszczędną i przyjazną dla środowiska.

© Island Mushrooms Growers Ltd

6

„Oszczędne gospodarowanie zasobami” to termin opisujący zrównoważone podejścia do rozwoju. W praktyce polega na rozsądnym wykorzystywaniu zasobów, tak aby przyszłe pokolenia mogły cieszyć się taką samą jakością życia, jaką my cieszymy się dzisiaj. W rezultacie oszczędne gospodarowanie zasobami ma ogromne, długotrwałe znaczenie i stanowi integralną część unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich.

Wnioski złożone przez Komisję Europejską w sprawie *przyszłego finansowania wspólnej polityki rolnej (WPR)*¹⁰ podkreślają wagę tego rodzaju podejść do zrównoważonego rozwoju. Cele związane z nową rundą finansowania rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich odnoszą się do *zasobooszczędności WPR*¹¹, a EFRROW może pomóc producentom żywności z państw członkowskich w zwiększeniu ogólnej efektywności środowiskowej.

Sposobem na zwiększenie oszczędnego gospodarowania zasobami w ramach wykorzystania EFRROW może być zmniejszenie ilości energii i wody wykorzystywanej podczas produkcji żywności. Zużywając mniej energii i wody, przedsiębiorstwa spożywcze na obszarach wiejskich generują nie tylko korzyści dla środowiska, ale także oszczędności w opłatach za wodę i elektryczność. W związku z tym zasobooszczędne rolnictwo może okazać się bardziej konkurencyjną formą rolnictwa, co stanowi kolejny podstawowy cel EFRROW.

Doświadczenia maltańskie

W regionach wyspiarskich zasoby wody i energii bywają ograniczone i stosunkowo drogie. W związku z powyższym zasobooszczędne podejście do produkcji żywności może przynieść wiele korzyści. Doświadczenia maltańskiego hodowcy grzybów pokazują wykorzystanie EFRROW na rzecz ograniczenia zużycia zasobów oraz wzmocnienia konkurencyjności przedsiębiorstwa.

Island Mushrooms Growers Ltd. to jeden z głównych producentów grzybów na Wyspach Maltańskich hodujący 400 ton grzybów rocznie (głównie pieczarek, ale także pieczarek odmiany Portobello i boczników ostrygowatych). Działalność przedsiębiorstwa w dużym stopniu zależy od zdolności wytworzenia trwałego mikroklimatu w pomieszczeniach, w których rosną grzyby, ponieważ jest on niezbędny dla uzyskania maksymalnej jakości i ilości zbiorów. Głównymi zasobami potrzebnymi do utworzenia takiego mikroklimatu są woda i energia (w klimatyzacji i systemie kontroli chłodzenia).

Frank Xerri, dyrektor Island Mushrooms Growers Ltd., wyjaśnia, że, w hodowli grzybów istotna jest kontrola temperatury, stąd konieczność zainstalowania systemu rozległego chłodzenia. Przed rozpoczęciem realizacji projektu EFRROW hodowla grzybów była bardzo pracochłonna i wymagała dostosowywania warunków środowiska panujących w miejscu upraw”.

10 Zob. http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/legal-proposals/com627/627_pl.pdf

11 Zob. Sekcja 5.4 http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/documents/fin_fwk1420/MFF_COM-2011-500_Part_1_en.pdf

„Konwencjonalne systemy chłodzenia zużywają bardzo dużo energii i wody, co z kolei generuje wysokie koszty prowadzenia działalności. Poprzez inwestycję w nowoczesne urządzenia pozwalające na tańszą produkcję żywności dla naszych klientów dążyliśmy do zmniejszenia wydatków”. Powyższy cel osiągnięto dzięki zakupowi nowej technologii automatycznego chłodzenia, która okazała się bardziej zasobooszczędna niż poprzedni system.

Była to pierwsza taka technologia zastosowana na Malcie, przez co projekt EFRROW przyczynił się do wprowadzenia innowacji stanowiącej przykład dla innych miejscowych producentów żywności zainteresowanych modernizacją systemów chłodzenia we własnych przedsiębiorstwach.

Xerri zwraca uwagę na potencjalne korzyści płynące z modernizacji: „w ramach realizacji projektu zainstalowaliśmy nowoczesny system chłodzenia zużywający mniejsze ilości energii i wody, dzięki czemu znacznie ograniczyliśmy koszty produkcji, tym samym zwiększając konkurencyjność naszych grzybów na rynku”.

Wyniki EFRROW

Całkowity koszt inwestycji wyniósł ok. 307 000 EUR, a dotacja z EFRROW przeznaczona na rzecz opisanego projektu dotyczącego żywności to 112 500 EUR.

Cele projektu określone przez przedsiębiorstwo zostały zrealizowane. „Nastąpiła poprawa jakości produktu końcowego, co oznacza, że sprzedawane grzyby są zdrowsze, a cały proces ich hodowli jest teraz bardziej wydajny ze względu na ograniczone zużycie elektryczności i wody. W rzeczywistości nowy system kontroli

Konsumenci z UE lubią żywność przyjazną środowisku

chłodzenia i utrzymania klimatu zużywa 15 litrów wody mniej na minutę w porównaniu z poprzednim system chłodzenia wodą”, wyjaśnia Xerri.

Pomijając opisane pozytywne oddziaływanie projektu na środowisko oraz wynikające z niego korzyści dla przedsiębiorstwa, technologia nowego systemu chłodzenia wykorzystuje przyjazne dla środowiska czynniki chłodzące. Dzięki temu oszczędne gospodarowanie zasobami będzie dalej propagowane w maltańskim sektorze produkcji żywności.

Więcej informacji na temat projektu EFRROW można uzyskać na stronie internetowej [Maltańskiej Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich](#)¹², a szczegóły dotyczące działań UE w zakresie oszczędnego gospodarowania zasobami znajdują się [na stronie internetowej KE](#)¹³.

” W ramach realizacji projektu zainstalowaliśmy nowoczesny system chłodzenia zużywający mniejsze ilości energii i wody, dzięki czemu znacznie ograniczyliśmy koszty produkcji, tym samym zwiększając konkurencyjność naszych grzybów na rynku. ”

Frank Xerri, dyrektor Island Mushrooms Growers Ltd.

12 www.mrra.gov.mt/ma

13 http://ec.europa.eu/resource-efficient-europe/index_pl.htm

Promocja lokalnej żywności: przewodnik dotyczący gastronomii ekologicznej wspiera zrównoważony rozwój przedsiębiorstw na francuskich obszarach wiejskich

Wzmocnienie powiązań pomiędzy dostawcami i konsumentami lokalnej żywności może mieć pozytywne skutki dla rozwoju obszarów wiejskich. Zgodnie z doświadczeniami z projektów EFRROW wspierających lokalne łańcuchy żywnościowe współpraca przedsiębiorstw rolnych może generować nowe możliwości dające trwałe korzyści.

Komisja Europejska podkreśla znaczenie żywności w rozwoju obszarów wiejskich UE w *polityce w sprawie promocji produktów rolnych*¹⁴. W 2011 r. przedłożono propozycje dotyczące aktualizacji wspomnianej polityki, w których zwrócono uwagę na fakt, że „UE posiada różnorodne dziedzictwo kulinarne, które należy w pełni wykorzystywać”. Podejście oparte na partnerstwie mające na celu wzmocnienie regionalnego i lokalnego rynku spożywczego podkreślają propozycje w ramach zielonej księgi zwracające uwagę na konstruktywne korzyści wynikające z zastosowania metod rozwoju obszarów wiejskich w ramach programu *Leader*¹⁵.

Metodologia programu Leader stanowi przydatne źródło motywacji do podejmowania różnego rodzaju działalności rolnej w celu odkrywania nowych sposobów współpracy na rzecz osiągnięcia synergii oraz wzajemnych korzyści z rozwoju. Takie podejście oparte na współpracy w sektorze spożywczym w ramach programu Leader jest realizowane we francuskim departamencie Turenii w Dolinie Loary. Lokalna grupa działania Leader Pays Loire Nature wspiera możliwości wynikające ze współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami spożywczymi, przedsiębiorstwami turystyki wiejskiej oraz mieszkańcami.

Lokalna grupa działania przyznała pomoc finansową EFRROW w ramach programu Leader na rzecz lokalnego projektu dotyczącego żywności realizowanego przez Izbę Rzemiosła i Izbę Rolniczą w Indre-et-Loire. Inicjatywa EFRROW opierała się na zwiększeniu udziału lokalnych produktów spożywczych w rynku oraz wzmocnieniu atrakcyjności turystycznej obszaru jako miejsca posiadającego

© Pays Loire Nature

wysokiej jakości gastronomię. Do pozostałych założeń projektu należało propagowanie zrównoważonych podejść dotyczących *zielonego wzrostu*¹⁶, który można osiągnąć poprzez zwiększenie dostaw, popytu oraz spożycia lokalnych produktów rolnych.

Podnoszenie świadomości

Od czasu rozpoczęcia realizacji projektu w 2008 r. przeprowadzono wiele różnych powiązanych ze sobą działań. Ich celem jest zachęcanie lokalnych mieszkańców i turystów do kupowania i spożywania lokalnych produktów rolnych. Odbývają się specjalne wydarzenia na rzecz podnoszenia świadomości informujące o tym, jak, gdzie i dlaczego warto kupować lokalne sezonowe produkty rolne. Podczas tych wydarzeń promowano jakość lokalnych produktów; odbywały się pokazy gotowania i degustacje, a konsumenci mogli dowiedzieć się, jak czytać poszczególne informacje zamieszczone na etykietach lokalnych produktów spożywczych.

Innym ważnym elementem projektu EFRROW było publikowanie informacji dotyczących korzyści dla środowiska wynikających z kupowania lokalnej żywności. Konsumenci dowiedzieli się, w jaki sposób, kupując lokalną żywność, przyczyniają się do zmniejszenia zużycia energii podczas jej produkcji i przechowywania, ograniczenia problemów związanych z transportem, a także do redukcji emisji gazów cieplarnianych.

Lokalna grupa działania przeznaczyła wsparcie w ramach EFRROW w wysokości ok. 18 483 EUR na pakiet powiązanych ze sobą środków

14 http://ec.europa.eu/agriculture/promotion/index_en.htm

15 http://enrd.ec.europa.eu/app_templates/filedownload.cfm?id=C2098A13-A094-502B-81FA-4C9E46AB658D

16 http://enrd.ec.europa.eu/app_templates/filedownload.cfm?id=1E3FB071-FDE1-EF4F-346E-0B70D68F67B2

na rzecz podniesienia świadomości. Znaczna część dofinansowania została wykorzystana na wydanie „Przewodnika dotyczącego gastronomii ekologicznej”. Przewodnik ten rozdawano podczas wydarzeń organizowanych w ramach projektu oraz rozesłano do przedsiębiorstw i społeczności na obszarach działania LGD.

Przewodnik dotyczący gastronomii

Przewodnik sfinansowany z programu Leader cieszy się ogromną popularnością. Zawiera informacje dotyczące względów ekologicznych przemawiających za wybieraniem lokalnej żywności, wykaz lokalnych produktów, które można kupić w danej porze roku, listę dostawców lokalnej żywności oraz przepisy na potrawy regionalne. „Pierwsze wydanie przewodnika pojawiło się w 2009 r. 15 000 egzemplarzy rozeszło się bardzo szybko, w związku z czym w 2011 r. drukujemy drugie wydanie w nakładzie 30 000 egzemplarzy”, mówi Aurore Bailly z LGD.

Projekt dotyczący przewodnika ma pozytywny wpływ na lokalne łańcuchy dostaw żywności. Podczas jego drugiej edycji współpracuje ze sobą obecnie niemal 50 różnych lokalnych przedsiębiorstw spożywczych. „Dzięki przewodnikowi Leader mieszkańcy i turyści wiedzą, gdzie można kupić lokalne produkty sezonowe. Wiele osób po raz pierwszy dowiedziało się o tym, że mogą kupować żywność bezpośrednio od producentów z okolicy”, zauważa Bailly. Bailly z zadowoleniem stwierdza, że sukces przewodnika zauważono również w innych częściach francuskiego departamentu Turenii w Dolinie Loary, gdzie rośnie zainteresowanie w związku z realizacją podobnych projektów.

Rezultaty na szeroką skalę

Wyniki omawianego lokalnego projektu dotyczącego żywności przyczyniły się do wzmocnienia głównych elementów gospodarki obszarów wiejskich w sposób zrównoważony. Dzięki współpracy przedsiębiorstwa uczestniczące w projekcie programu Leader znalazły nowe sposoby sprzedawania swoich produktów oraz przyciągania nowych klientów. Wzmocniły się również powiązania pomiędzy lokalnymi sektorami rolnictwa, turystyki oraz dostaw żywności. Dzięki powstającym sieciom kontaktów poszczególnym partnerom udało się nawiązać bezpośrednie relacje z producentami i klientami na lokalnym rynku zbytu.

Dodatkowo w wyniku rozległej promocji regionalnej sztuki kulinarnej obszar ten zyskał opinię regionu tradycyjnych produktów gastronomicznych wysokiej jakości. Dzięki temu specjalności

Projekty dotyczące lokalnej żywności obejmują szereg różnych powiązanych ze sobą działań realizujących wspólne cele werden

lokalnej kuchni są lepiej rozpoznawalne, co przyciąga nowych i dawnych turystów na obszar LGD.

Spożycie lokalnych produktów spożywczych w czasie realizacji projektu wpłynęło na ograniczenie transportu żywności, co generuje korzyści gospodarcze, środowiskowe i społeczne (np. zmniejszenie kosztów transportu, redukcja emisji, mniejsze zużycie dróg wiejskich, mniejszy ruch uliczny i związane z nim większe bezpieczeństwo na drogach).

Więcej informacji na temat tego projektu propagującego lokalną żywność można znaleźć na [stronie internetowej LGD Pays Loire Nature](#)¹⁷. Z kolei przewodnik dostępny jest [tutaj](#)¹⁸.

© Pays Loire Nature

„Wiele osób po raz pierwszy dowiedziało się o tym, że mogą kupować żywność bezpośrednio od producentów z okolicy.”

Aurore Bailly, LGD Pays Loire Nature

17 www.paysloirenature.fr

18 <http://issuu.com/cm37/docs/guidegastronome>

Żywność produkowana z poszanowaniem dobrostanu zwierząt: EFRROW przyczynia się do poprawy jakości życia bydła w Czechach

Większa przestrzeń, lepsze warunki, większa wolność i mniejszy stres na jaki narażone są zwierzęta to elementy uznane za czynniki sukcesu w wytwarzaniu wysokiej jakości żywności pochodzenia zwierzęcego. Za pośrednictwem programów rozwoju obszarów wiejskich EFRROW może zapewnić finansowanie tego rodzaju projektów ukierunkowanych na poprawę dobrostanu zwierząt.

Dobrostan zwierząt ma wysoki priorytet w UE. Jako element działań politycznych na rzecz żywności i rolnictwa wspiera realizację przez państwa członkowskie zobowiązań dotyczących poprawy dobrostanu zwierząt gospodarskich. Działania te odzwierciedlają silne przekonania obywateli Unii na temat wagi gwarantowania odpowiednich standardów zdrowia i dobrostanu zwierząt.

Wyniki badań¹⁹ na ten temat przeprowadzonych przez organy Unii wskazują, że większość obywateli uważa, iż standardy stopniowo ulegają poprawie i to właśnie rolnicy są najważniejszą grupą do zapewniania poprawy tych standardów dotyczących dobrostanu zwierząt. Ponadto, większość respondentów tego badania przeprowadzonego w całej UE zgodziła się z zasadą iż należałoby zastosować rekompensaty finansowe, aby wesprzeć producentów żywności w poprawie standardów dobrostanu zwierząt gospodarskich.

Wsparcia z EFRROW udziela się w celu zapewnienia pomocy rolnikom we wdrażaniu systemów rolniczych sprzyjających poprawie dobrostanu zwierząt. Takie wsparcie stanowi uzupełnienie działań realizowanych w ramach nowej *Unijnej strategii na rzecz ochrony i dobrostanu zwierząt (2011-2015)*²⁰.

Bieżące działania UE w dziedzinie produkcji żywności w sposób przyjazny dla dobrostanu zwierząt są znacznie zróżnicowane i obejmują interesujące kampanie informacyjne, takie jak wielojęzyczna gra Internetowa dla dzieci zatytułowana, *farmland*²¹ (gra ma na celu zwiększenie świadomości potrzeb zwierząt w zakresie ich dobrostanu). Sami rolnicy mają także możliwość skorzystania z doradztwa

© Agrofito spol. s r.o.

w zakresie standardów dobrostanu zwierząt oraz korzyści handlowych jakie można uzyskać dzięki dobrej opiece nad hodowanymi zwierzętami. We wschodnich Czechach napotkać można jeden z przykładów takich działań w gospodarstwie - w ramach EFRROW udzielono tam wsparcia dla gospodarstwa specjalizującego się w hodowli bydła i produkcji mleczarskiej w sposób zapewniający jej większą konkurencyjność dzięki poprawie warunków życia bydła.

Usprawnienia w zakresie infrastruktury

Krajobraz regionu Vsetin zdominowany jest przez tereny górzyste, a topografia tego obszaru może stanowić ograniczenie dla komercyjnej wydajności produkcji zwierzęcej na tych obszarach rolniczych. Z tego rodzaju problemem mierzyło się gospodarstwo rolne Agrofito, które tradycyjnie specjalizowało się w hodowli bydła, a w ostatnim czasie rozszerzyło zakres swojej działalności także na produkcję mleczarską. Aby zapewnić nowe sposoby generowania przychodów oraz w większym stopniu gwarantować rentowność gospodarstwa, podjęto decyzję o dalszej dywersyfikacji działalności w kierunku hodowli krów mamek wraz z cielętami.

Krowy mamki to bydło hodowane przede wszystkim dla celów produkowania cieląt. Mamki (jak często się o nich mówi) chowają cielęta karmiąc je własnym mlekiem, co oznacza, że muszą żyć w dobrych warunkach by móc produkować mleko przez cały rok. Zimy w regionie Vsetin bywają bardzo surowe, co powoduje, że bydło musi przebywać w oborach. Wygospodarowano zatem

19 http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_270_en.pdf

20 http://ec.europa.eu/food/animal/welfare/actionplan/actionplan_en.htm

21 www.farmland-thegame.eu

dodatkową przestrzeń w starej oborze w gospodarstwie Agrofyto, gdzie umieszczono nowe stado krów mamek z cielętami, lecz obory wymagały remontu w celu zapewnienia zgodności z odpowiednimi standardami w zakresie dobrostanu zwierząt w hodowli cieląt.

Dotację z EFRROW w wysokości 104 600 EUR wykorzystano do modernizacji infrastruktury wykorzystywanej do hodowli bydła. Ludmiła Muzikowska, Dyrektor Zarządzająca Produkcją Rolniczą, opowiada jak „nowe obiekty znacząco poprawiły dobrostan hodowanych w gospodarstwie zwierząt, bowiem dzięki nowo-wybudowanej infrastrukturze możliwe było wprowadzenie „luźnego” systemu utrzymania. Zapewnia to zwierzętom większy komfort i może przyczynić się do zwiększenia produkcji i poprawy dobrostanu zwierząt. Takie rozwiązanie jest bardziej naturalne, zwierzęta nie są zestresowane i mają więcej przestrzeni. Mogą nawet wychodzić na zewnątrz jeśli tego chcą. Zwierzętom po prostu jest wygodnie. Uważamy, że przekłada się to na jakość mleka i mięsa - charakteryzują się wyższą jakością i lepszym smakiem.”

Dotacja z EFRROW objęła współfinansowaniem różne koszty, w tym prace przygotowawcze takie jak wkład ekspertów rolno-spożywczych w planowanie działalności gospodarczej oraz wsparcie w postaci doradztwa w celu wyjaśnienia szczegółów projektu. Największa część kosztów (ponad 80 %) związana była ze zburzeniem starej obory i budową oraz wyposażeniem nowoczesnej infrastruktury do chowu zwierząt ukierunkowanej na zapewnienie wysokiego dobrostanu zwierząt.

Muzikowska jest dumna z nowego budynku dla krów mamek, który jej zdaniem „pozwolił na stworzenie odpowiedniej przestrzeni dla hodowli 133 cieląt. Jakość nowej obory ma olbrzymie znaczenie dla naszego przedsiębiorstwa, bowiem oznacza, że możemy uzyskać certyfikację jako zakład żywności ekologicznej. Wysoki standard w zakresie dobrostanu zwierząt to warunek konieczny dla uzyskania takiego certyfikatu.”

Wyższe standardy w zakresie dobrostanu zwierząt mogą przyczynić się do zwiększenia konkurencyjności hodowców bydła

Korzyści dla dobrostanu zwierząt

Dwa inne lokalne gospodarstwa rozpoczęły także realizację podobnych działań w celu poprawy warunków życia i zapewnienia dobrostanu hodowanego przez nie bydła. Projekty realizowane w ramach PROW takie jak projekt Agrofyto mogą zatem przyczynić się do przekonania większej liczby rolników do wdrażania usprawnień ukierunkowanych na zapewnienie wysokiego dobrostanu zwierząt.

Wyższe standardy już przynoszą poważne korzyści w Agrofyto. W gospodarstwie zanotowano spadek umieralności bydła rzędu 2 % (3 krowy) rocznie. Uważa się, że jest to równowartość oszczędności 1730 EUR rocznie, co stanowi pokaźną kwotę dla średniej wielkości przedsiębiorstwa rolno-spożywczego w regionie Vsetin. Inne korzyści ekonomiczne płynące z poprawy dobrostanu zwierząt w wyniku realizacji projektów EFRROW to na przykład uzyskiwanie dodatkowych rocznych obrotów ze sprzedaży bydła na poziomie ponad 17 000 EUR rocznie.

Wyniki zwiększenia przychodów z gospodarstwa rolnego zapewniającego wysoki dobrostan zwierząt pozwoliły na utrzymanie 19 miejsc pracy w gospodarstwie Agrofyto. Spodziewane są także nowe dochody. „Współpracujemy z Lokalną Grupą Działania w Hornolidečska działającą w ramach programu Leader dążąc do stworzenia nowych rozwiązań w zakresie wprowadzania produktów do obrotu i mamy nadzieję że w niedługim czasie przyjmemy bardziej bezpośrednie strategie sprzedaży naszych produktów” przewiduje Muzikowska.

Dalsze informacje na temat tego przykładowego projektu żywnościowego realizowanego w ramach EFRROW można uzyskać na stronie internetowej przedsiębiorstwa: www.agrofyto.cz.

„ Jakość nowej obory ma olbrzymie znaczenie dla naszego przedsiębiorstwa, bowiem oznacza, że możemy uzyskać certyfikację jako zakład żywności ekologicznej. ”

Ludmiła Muzikowska, Dyrektor Zarządzająca Produkcją Rolniczą w Agrofyto

Liczy się jakość: hiszpański inkubator przedsiębiorczości pomaga nowym firmom winiarskim osiągnąć normy jakości

Sektor żywności i napojów w Europie może konkurować jakością. Pomoc finansowa EFRROW ma na celu wsparcie wysiłków i inicjatyw przedsiębiorców z obszarów wiejskich w produkcji wysokiej jakości żywności i napojów.

Tendencje globalizacyjne oznaczają dla sektora żywności i napojów w UE konieczność konkurowania z coraz większą liczbą różnych produktów pochodzących z rynków zewnętrznych. Produkty spożywcze i napoje z całego świata można obecnie bez trudu znaleźć u nas w supermarketach, sklepach spożywczych, restauracjach i kawiarniach. Taka różnorodność jest korzystna dla konsumentów, ale może stanowić wyzwanie dla unijnych producentów, którzy muszą ciężko pracować, aby utrzymać pozycję na rynku.

Jakość okazała się skutecznym narzędziem pomocy przedsiębiorstwom produkującym żywność i napoje w utrzymaniu i zwiększaniu sprzedaży. Wysoka jakość produktów i jej reklama może zachęcić klientów do zakupów. Świadomość wysokiej jakości produktu wśród konsumentów przyczynia się do utrzymania ich lojalności, a co za tym idzie, konkurencyjności przedsiębiorstwa.

Wsparcie EFRROW dotyczy różnego rodzaju projektów opartych na jakości w sektorze żywności i napojów w UE. Projekty te obejmują przede wszystkim działania w kierunku poprawy, utrzymania lub promocji jakości produktów lokalnych i regionalnych. Mają one wsparcie w postaci szeregu inicjatyw politycznych na szczeblu UE mających zapewnić spójne podejście do definicji unijnych standardów jakości i ich promocji.

„*Pakiet środków dotyczących jakości 2010*”²² zaproponowany przez Komisję Europejską po raz pierwszy porządkuje w jednym miejscu kompleksowe rozwiązania dotyczące systemów certyfikacji, określeń dotyczących wartości dodanej produktów rolnych o pewnych cechach, a także norm dla produktów, obejmuje różne aspekty związane z jakością – od przestrzegania norm minimalnych po wytwarzanie bardzo specyficznych produktów.

Do poświadczania takich cech jakościowych stosuje się oznaczenia dla produktów UE określonych jako organiczne czy pochodzących z konkretnego regionu (chroniona nazwa pochodzenia – CHNP oraz chronione oznaczenie geograficzne – CHOG), lub produktów, do których wytwarzania stosowane są techniki tradycyjne (gwarantowana tradycyjna specjalność – GTS).

W UE *zarejestrowanych jest ponad 1000 produktów rolnych*²³ oznaczonych tymi znakami certyfikacji, mającymi upewnić klientów co do ich jakości oraz zapobiec nadużyciom. Pakiet środków dotyczących jakości zachęca do wykorzystywania w większym stopniu znaków certyfikacji UE, a realizowany w Katalonii (Hiszpania) projekt EFRROW służy do aktywnego wspierania tej inicjatywy w regionalnym sektorze wina.

Wino wysokiej jakości

Wina europejskie słyną z dobrej jakości, a reputacja danego wina często jest związana z miejscem jego pochodzenia. Kataloński region Barberà de la Conca jest znany ze swoich białych win oraz win cava – te winorośle dobrze rosną na miejscowej czarnej, wapiennej glebie. W mieście Barberà ponad 100 lat temu założono pierwszą w Hiszpanii spółdzielczą wytwórnię wina. Obecnie EFRROW wspiera tę tradycję współpracy poprzez ogólnodostępny inkubator przedsiębiorczości pomagający nowo założonym firmom winiarskim zaistnieć w sektorze uprawy winorośli.

Jordi París z inkubatora Vivero de Cellaristes zwraca uwagę na kryteria kwalifikacji przedsiębiorców chcących skorzystać z urządzeń inkubatora i jego wsparcia: „Jakość win w regionie Barberà de la

© Viver de Cellaristes

22 http://ec.europa.eu/agriculture/quality/policy/quality-package-2010/index_en.htm

23 <http://ec.europa.eu/agriculture/quality/door/list.html>

Conca podlega certyfikacji w ramach unijnego systemu oznaczeń CHNP. Naszym zadaniem jest zagwarantowanie, aby regionalni producenci potrafili przestrzegać tych norm jakości oraz wykorzystywać tradycję regionu do tworzenia produktów wysokiej jakości. Wszystkie firmy winiarskie, z którymi współpracujemy, muszą produkować wino spełniające normy certyfikacji Conca de Barberà. W inkubatorze poświęcamy sporo czasu na pokazywanie firmom, w jaki sposób wyprodukować wino o wymaganej jakości.”

Inkubator EFRROW mieszczący się w odnowionych pomieszczeniach dawnego Towarzystwa Spółdzielni Rolniczej Barberà de la Conca wyposażony jest we wszelkie środki techniczne potrzebne przedsiębiorcy z branży winiarskiej do rozpoczęcia produkcji. Inkubator oferuje możliwość korzystania ze sprzętu za umiarkowaną opłatą, co ma zmniejszyć ryzyko związane z inwestycjami w rozruch firmy. Dostępne są również usługi mające budować potencjał użytkowników inkubatora: planowanie biznesowe oraz inne związane z tym umiejętności profesjonalne, takie jak marketing internetowy oraz techniki sprzedaży bezpośredniej.

París tłumaczy dalej „Stworzenie wytwórni wina wymaga znacznych nakładów, sięgających 300 000 EUR. Dla przedsiębiorców winiarskich, którzy chcą założyć własny interes, może to stanowić przeszkodę nie do pokonania. Przy pomocy EFRROW zakupiliśmy wyposażenie w ilości wystarczającej do tego, aby sześciu przedsiębiorców mogło w tym samym czasie korzystać z inkubatora”.

Znaki certyfikacji UE gwarantują konsumentom jakość produktów spożywczych i napojów

„Oferujemy nowym wytwórniom wina pięcioletnie wsparcie w fazie rozruchu. Nasze usługi zyskały popularność i właśnie się rozbudowujemy, aby w drugiej fazie działania inkubatora móc przyjąć do 10 przedsiębiorców winiarskich”. Koszty dwóch faz działania inkubatora wynoszą 800 000 EUR, z czego EFRROW w ramach PROW Katalonii sfinansował około 26 % wartości inwestycji.

Historia sukcesu

Faza druga projektu EFRROW opierała się na sukcesie wsparcia przedsiębiorców wiejskich w zakładaniu firm winiarskich w fazie początkowej. Jedną z nich to wytwórnia wina Carllania Celler, prowadzona przez Jordi'ego Miró i Sònię Gomà-Camps.

Produkcję wina rozpoczęli w domu, a na dwuletni okres komercjalizacji przenieśli się do inkubatora. Otrzymali tam potrzebne wsparcie na rozruch i obecnie mają już opracowane własne produkty winiarskie na sprzedaż, wytworzone z winogron pochodzących z upraw ekologicznych.

Miró mówi o wsparciu inkubatora dla ich firmy: „Najważniejszy dla nas był niski koszt korzystania z urządzeń, co umożliwiło nam wprowadzenie produktu na rynek. Gdybyśmy nie mieli na początku takiej możliwości, nie moglibyśmy wejść na rynek w taki sposób”.

Strona internetowa inkubatora Vivero de Celleristes²⁴ zawiera więcej informacji na temat tej udanej realizacji projektu EFRROW.

„ Nasze usługi zyskały popularność i właśnie się rozbudowujemy, aby w drugiej fazie działania inkubatora móc przyjąć do 10 przedsiębiorców winiarskich. ”

Jordi París, Vivero de Celleristes

Zabezpieczenie zaopatrzenia w żywność w przyszłości: EFRROW inwestuje w następną generację producentów żywności w Bułgarii

Młodzi rolnicy to przyszłość produkcji żywności w Europie – ten istotny aspekt znajduje odzwierciedlenie w unijnej polityce rozwoju obszarów wiejskich. EFRROW może posłużyć do poprawienia równowagi wiekowej pracowników w unijnym sektorze rolnictwa oraz do inwestowania w młodsze pokolenie rolników.

Z danych EUROSTAT opublikowanych przez *Europejską Radę Młodych Rolników (CEJA)*²⁵ w 2011 r. wynika, że zaledwie 7 % rolników w UE ma mniej niż 35 lat. CEJA szacuje również, że jedna trzecia rolników w Unii przekroczyła wiek 65 lat.

Starzenie się populacji wsi może w przyszłości spowodować kłopoty z zaopatrzeniem w żywność, ale nie tylko. Nierównowaga demograficzna występująca obecnie w wielu obszarach wiejskich może się również wiązać z innymi problemami społeczno-ekonomicznymi oraz środowiskowymi (takimi jak większe koszty opieki zdrowotnej czy utrata siedlisk na skutek porzucenia ziemi). Potrzebne są zatem w tej kwestii wspólne rozwiązania polityczne. Zabezpieczono środki na specjalne formy działań motywacyjnych ze strony EFRROW mające na celu wspomaganie młodych rolników w zakładaniu firm wiejskich i zarządzaniu nimi. Tego rodzaju działania w ramach projektów EFRROW dają również wsparcie dla potrzeb inwestycyjnych młodych rolników poprzez większą pomoc finansową.

Celem takiego dofinansowania z PROW jest umożliwienie młodym przedsiębiorcom z branży rolniczej pokazanie się z jak najlepszej strony – stanowią oni ważny kapitał dla Unii i jej państw członkowskich. Młodzi producenci żywności mogą na przykład wykazać się dynamicznym i innowacyjnym podejściem do biznesu. Są często zainteresowani wypróbowywaniem nowych pomysłów czy testami wyników badań naukowych i zazwyczaj mają lepsze umiejętności w zakresie nowych technologii niż rolnicy ze starszego pokolenia.

© Krasimir Hristov Krastev

Rolnictwo może zatem stanowić dla młodych producentów żywności wielką szansę – mogą oni zrobić w branży dużą karierę, jeżeli dostaną odpowiedniego rodzaju wsparcie na wczesnym etapie.

Rozpoczęcie działalności może jednak wydawać się trudne, w szczególności w rolnictwie, gdzie konieczne mogą być znaczne nakłady na inwestycje w grunty, wyposażenie czy instalacje. Pieniądze z EFRROW wydzielone dla młodych rolników w ramach PROW są wykorzystywane do pokrywania takich kosztów kapitałowych. Celem jest zabezpieczenie zaopatrzenia UE w żywność w przyszłości oraz ogólna ochrona obszarów wiejskich.

Młody rolnik spod miasta Sliwen w Bułgarii demonstruje kluczową rolę pomocy ze strony EFRROW w stworzeniu i rozwinięciu jego własnego przedsiębiorstwa, małego gospodarstwa rolnego.

Wsparcie dla młodych rolników

Dzięki dzierżawie gruntów od rodziny Krasimir Hristov Krastev mógł założyć własne, niewielkie gospodarstwo rolne, na którym uprawiał głównie owoce i zboża, a obecnie również migdały. Do rozwoju początkującej firmy spożywczej Krasteva przyczynił się również pakiet wsparcia EFRROW (pochodzący z kilku różnych budżetów w ramach PROW Bułgarii). Pakiet ten, w sumie 27 250 EUR, posłużył do opłacenia szkoleń, usług doradczych oraz inwestycji w rozbudowę samego gospodarstwa rolnego.

„Dofinansowanie z PROW pomogło mi stworzyć nową plantację migdałowców zajmującą około 1,8 hektara, co zwiększy możliwości zarobkowe mojej nowej firmy” mówi Krastev i dodaje: „Wykorzystałem również tę dotację na zakup nowego sprzętu do upraw, traktora oraz spryskiwacza do ochrony roślin”.

Podczas tworzenia biznesplanu dla nowej plantacji migdałowców Krastev skorzystał ze specjalistycznego doradztwa w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. Doświadczenie tych doradców z władz lokalnych okazało się niezwykle użyteczne do skierowania przedsiębiorcy na właściwą drogę dzięki opracowaniu realnego biznesplanu mającego na celu przekształcenie małego gospodarstwa rolnego w komercyjne przedsiębiorstwo spożywcze.

Nowe umiejętności w dziedzinie technik produkcji żywności stanowiły część tego biznesplanu – dzięki dotacji z EFRROW Krastev odbył 150 godzin szkoleń. Ich program obejmował tematy takie jak zastosowanie technologii do zapewnienia przestrzegania norm UE w zakresie wymogów fitosanitarnych oraz uzyskiwanie plonów w sposób przyjazny dla środowiska.

Przyszłość zaopatrzenia w żywność w Europie zależy od następnej generacji producentów żywności

„Dzięki otrzymanym radom i szkoleniom, jakie przeszedłem, mam teraz nowe pomysły na uprawę wysokiej jakości plonów z zyskiem i korzyścią dla mojej ziemi. Wykorzystuję tę wiedzę nie tylko na plantacji migdałowców, co do której spodziewam się, że w ciągu około dwóch lat zacznie przynosić przychody, ale również do innych swoich plonów, takich jak pięć ton brzoskwiń, które zbieram i sprzedaję lokalnej przetwórni”, mówi Krastev.

Przyszłość swego przedsięwzięcia ocenia optymistycznie, stwierdzając: „Zwracam baczną uwagę na to, co dobrze się sprawdza przy rozszerzaniu zakresu mojej działalności na produkcję migdałów i mam nadzieję, że w przyszłości będę mógł wydzierżawić kolejne grunty, co pozwoli mi jeszcze bardziej zwiększyć produkcję”.

„ Dzięki otrzymanym radom i szkoleniom, jakie przeszedłem, mam teraz nowe pomysły na uprawę wysokiej jakości plonów z zyskiem i korzyścią dla mojej ziemi. ”

Krasimir Hristov Krastev

Wsparcie dla sektora mleczarskiego: Projekt EFRROW w rodzinnej wytwórni sera na Cyprze tworzy miejsca pracy i zapewnia lokalny popyt na mleko

Europejski sektor mleczarski pełni ważną rolę w żywieniu mieszkańców Unii. Obecnie jest on w okresie zmian, a EFRROW wspomaga ten proces poprzez działania mające budować potencjał firm mleczarskich, aby zwiększyć ich konkurencyjność na rynku globalnym.

Produkty mleczarskie takie jak mleko, ser i jogurt pełnią kluczową rolę w zdrowej, zbilansowanej diecie. Mleko i jego przetwory są bogate w różnego rodzaju witaminy, węglowodany i sole mineralne. Dlatego też kampanie unijne podnoszące świadomość społeczną (takie jak na przykład *program „Mleko dla szkół”*²⁶) aktywnie promują popyt na zdrowe produkty mleczne.

Ważna dla UE jest również gwarancja regularnych dostaw bezpiecznego mleka wysokiej jakości – Unia poprzez WPR wspierała producentów mleczarskich w państwach członkowskich. System pomocy dla sektora mleczarskiego w ramach WPR jest obecnie w trakcie zmian. W ich wyniku mechanizmy rynkowe będą miały większy wpływ na podaż mleka i popyt na nie. Zmiany wpłyną zarówno na producentów, jak i na przetwórców mleka.

Konkurencyjność już teraz stanowi ważny atrybut biznesowy dla graczy w branży mleczarskiej, a Unia nadal wspiera działania państw członkowskich zmierzające do znalezienia nowych sposobów wspomagania firm mleczarskich w skutecznym konkurowaniu na rynku. Przykładem tego jest nowy „*Pakiet mleczny*”²⁷ zawierający wytyczne prawne Komisji Europejskiej, który ma na celu „poprawę pozycji producenta mleka i jego przetworów w łańcuchu dostaw mleczarskich oraz przygotowanie sektora na przyszłość zrównoważoną i w większym stopniu zorientowaną na rynek.”

Budowa silnych związków pomiędzy różnymi firmami w łańcuchu dostaw ma zasadnicze znaczenie dla unowocześnienia sektora mleczarskiego i zwiększenia jego konkurencyjności jako całości. Aby ułatwić zmianę orientacji na rynkową, potrzebne są również innego

rodzaju działania modernizacyjne. Muszą je podjąć zarówno rolnicy, jak i mleczarnie.

Typowym przedstawicielem tych drugich jest rodzinna firma mleczarska na Cyprze, która wykorzystała pomoc EFRROW do zwiększenia konkurencyjności. W wyniku realizacji tego projektu EFRROW wygrali wszyscy – oprócz cypryjskiej mleczarni, która odniosła korzyści bezpośrednie, EFRROW przyczynił się również do długofalowego zabezpieczenia punktu sprzedaży mleka dla jego lokalnych producentów.

Rozwój mleczarni

Mleczarnia Alambra, prowadzona przez rodzinę Petrou, specjalizuje się w produkcji tradycyjnych cypryjskich serów takich jak halloumi, feta i anari. Powstają tam również jogurty i zupy trahanas. Mleczarnia sprzedaje większą część (80 %) swoich produktów za granicę, między innymi klientom z innych państw członkowskich UE oraz do Australii i na Środkowy Wschód.

Stale rosnący popyt na produkty Alambry umożliwił właścicielom firmy podjęcie w 2009 r. decyzji o zwiększeniu skali produkcji. Zrealizowali ten plan dzięki dotacji od EFRROW w ramach PROW Cypru. Yiorgos Petrou, dyrektor generalny i właściciel rodzinnej firmy, opisuje: „W marcu 2009 r. dzięki zwiększeniu produktywności przenieśliśmy się do supernowoczesnego zakładu, który zajmuje 2200 m² i jest najnowocześniejszą i największą tego rodzaju fabryką na Cyprze.”

© Alambra dairy

26 http://ec.europa.eu/agriculture/drinkitup/index_pl.htm

27 http://ec.europa.eu/agriculture/milk/index_en.htm

EFROW może wspomóc sektor mleczarski UE w lepszej adaptacji do mechanizmów rynkowych

Wsparcie EFRROW posłużyło do pokrycia kosztów przeniesienia mleczarni do nowych, specjalnie w tym celu wybudowanych pomieszczeń, oraz do zainstalowania nowoczesnego wyposażenia do zarządzania jakością i bezpieczeństwem żywności produkowanej przez Alambra. Na ten projekt przyznano dotację EFRROW w ramach PROW Cypru w wysokości około 2,1 mln EUR.

Bezpośrednie efekty tej pomocy inwestycyjnej EFRROW robią wrażenie – przyczyniły się one do zwiększenia produkcji i wzrostu obrotów w 2010 r. nawet o 40 %. W tym samym okresie eksport produktów mleczarskich zwiększył się o 28 %, a sprzedaż na Cyprze wzrosła o 25 %.

Obecnie mleczarnia skupuje łącznie około 10 milionów litrów mleka rocznie od lokalnych hodowców bydła, plus około 1 miliona litrów owczych i kozich przetworów mlecznych. Petrou jest zadowolony, że projekt EFRROW dla jego rodzinnej firmy daje korzyści również producentom mleka na Cyprze. Stwierdza: „Po rozbudowie firmy skupujemy od miejscowych rolników o 40 % więcej mleka.”

Mówi również: „Ponadto zapewniamy naszym klientom usługi na wyższym poziomie dzięki temu, że większy potencjał pozwolił nam na zwiększenie różnorodności i rozszerzenie oferty produktów. Ostatnio wypuściliśmy trzy nowe produkty: tarty ser halloumi do przyrządzania dań z makaronu oraz trzy specjalne rodzaje halloumi z pieprzem, bazylią i chili.”

Inne ulepszenia dokonane dzięki nowemu wyposażeniu zakupionemu przy wsparciu EFRROW według Petrou „przyczyniły się do zwiększenia produktywności, co bardzo nam pomogło poprawić jakość systemów. Otrzymaliśmy certyfikaty zgodności z International Food Standard oraz British Retail Consortium Global Standard for Food”.

Petrou pozostaje przekonany, że dotacja z EFRROW przyczyniła się do rozwoju jego firmy i stwierdza „Nowe wyposażenie i przetwórnica

mleka dały nam wiele korzyści. Nasza fabryka może teraz konkurować na równym poziomie z wieloma innymi w tej branży. Spełnia wszelkie wymagania co do jakości i obsługi klienta i może być partnerem do współpracy dla innych dużych firm. Dzięki rozwojowi przedsiębiorstwa powstało około 35 nowych miejsc pracy, nadal pozostajemy jednak firmą rodzinną.”

Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej beneficjenta EFRROW: www.petroubro.com

” Dotacje na rozwój firmy z EFRROW są bardzo przydatne dla firm rodzinnych i MŚP takich jak nasze. ”

Yiorgos Petrou,
dyrektor ds. produkcji w mleczarni Alambra

Sprzedaż bezpośrednia: Oaza Agroturystyczna Baugiano we Włoszech i młodzieżowy Biały Bar

Krótkie kanały dystrybucji w łańcuchu dostaw żywności mogą przyczynić się do wzrostu dochodów producentów dzięki wyższym marginesom zysku, zwiększają autonomię rolników i sprzyjają lojalności klientów poprzez związek produktów z miejscem, w którym żyją ich producenci i konsumenci.

© Stefania Corrocher and Luca Benicchi

Włochy to kraj znany z jakości i różnorodności miejscowej kuchni. Tradycyjne dania i przekazywane z pokolenia na pokolenie przepisy stanowią nieodłączną część kultury narodowej. Zachowanie tego dziedzictwa kulinarnego jest ważne dla wielu Włochów (jak również dla innych mieszkańców Europy) i w ostatnich latach pojawiła się tu koncepcja „slow food” jako remedium na ekspansję we Włoszech punktów „fast food”. Ruch „slow food”²⁸ rozprzestrzenił się z Włoch na cały świat i przyciąga zainteresowanie dużej części zarówno profesjonalistów z branży spożywczej, jak i konsumentów.

Idee takie jak „slow food” są świadectwem przywiązania Włoch do swojego sektora spożywczego. Włoska krajowa sieć obszarów wiejskich (KSOW) współpracuje z innymi KSOW we wspólnym projekcie Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich mającym na celu wsparcie wiejskich firm będących częścią łańcucha dostaw. Zadanie to jest częścią inicjatywy tematycznej KSOW badania korzyści dla rozwoju obszarów wiejskich, jakie mogą dać „krótkie łańcuchy dostaw”.

Przykładowo, zmniejszenie liczby firm będących częścią łańcucha dostaw pomiędzy producentem surowca a odbiorcą końcowym pozwala zaangażowanym przedsiębiorstwom zwiększyć udział w cenie końcowej. Mniejsza liczba połączeń może również przynieść oszczędności dla konsumentów, a wszystkim łatwiej będzie uzyskać wiedzę co do pochodzenia surowców.

W ramach wspólnego projektu Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich włoska KSOW przeprowadziła *badanie*²⁹ mające na celu zebranie podstawowych informacji dotyczących krótkich łańcuchów dostaw w krajowym sektorze spożywczym.

Wyniki tego badania posłużyły do określenia, w jaki sposób działają te łańcuchy dostaw, jakie wiążą się z nimi problemy i jakie wsparcie jest potrzebne do ich wydajnego funkcjonowania.

Środki finansowe w zestawie narzędzi wsparcia EFRROW obejmują ułatwienia dla krótkich łańcuchów dostaw w sektorze spożywczym UE. Sprzedaż bezpośrednia (od oryginalnego producenta do klienta końcowego) to najkrótszy łańcuch dostaw. Przykład projektu EFRROW realizowanego we Włoszech daje interesujący wgląd w możliwości rozwijania przez gospodarstwa rolne nowych technik sprzedaży konsumentom swoich produktów spożywczych bez pośredników.

Oaza Agroturystyczna Baugiano

Właścicielami Oazy Agroturystycznej Baugiano – ekologicznego gospodarstwa rolnego i centrum agroturystycznego – są Stefania Corrocher i Luca Benicchi. Gospodarstwo oferuje również pakiety edukacyjne dla dzieci i usługi związane z *rolnictwem społecznym*³⁰ w postaci programu zatrudniania osób niepełnosprawnych. Działając na zasadach włączenia społecznego, Oaza Agroturystyczna Baugiano wspiera lepszą komunikację pomiędzy rolnictwem a klientami. Ma to na celu podniesienie świadomości co do potrzeb i interesów obu stron.

Aby to osiągnąć, w gospodarstwie opracowano złożoną strukturę obejmującą różne sektory rolnictwa, a niedawno dzięki wsparciu EFRROW powstała mleczarnia. Dotacja z EFRROW w wysokości 18 000 EUR posłużyła do zakupu sprzętu do przetwórstwa mleka oraz paneli słonecznych mających dostarczać energię elektryczną

28 www.slowfood.com

29 http://enrd.ec.europa.eu/app_templates/filedownload.cfm?id=BAA4B613-92C1-DBB4-997B-7BFAFFA031CC

30 http://enrd.ec.europa.eu/national-rural-networks/joint-nrn-activities/nrn-social-farming-thematic-initiative_en/pl/nrn-social-farming-thematic-initiative_home_pl.cfm

do mleczarni. Luca Benicchi chwali dofinansowanie z UE, mówiąc: „Pieniądze z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich okazały się bardzo potrzebne, ponieważ sami nie mogliśmy sfinansować całej inwestycji, a dotacja pozwoliła nam na uruchomienie nowego przedsięwzięcia mleczarskiego.”

Produkty z tej mleczarni rozprowadzane są kanałami sprzedaży bezpośredniej gospodarstwa, w tym w punkcie sprzedaży detalicznej prowadzonym przez uczniów szkoły. Ten „Biały Bar” zarządzany jest przez dwadzieścioro dzieci w wieku od 11 do 16 lat. Młodzi sprzedawcy żywności to dzieci z sąsiedztwa oraz z całego kraju, przyjeżdżające do gospodarstwa po to, aby się uczyć. Stefania Corrocher tłumaczy „Chcieliśmy włączyć młodsze pokolenie w produkcję żywności i zapewnić im doświadczenie udziału w prawdziwym projekcie przedsiębiorczości wiejskiej. Zrobiliśmy to we współpracy ze stowarzyszeniem Coldiretti, reprezentującym lokalne organizacje rolnicze.”

Sprzedaż bezpośrednia poprzez innowacyjną technikę krótkiego łańcucha dostaw rośnie, a dzieci sprzedają miesięcznie ponad 2000 porcji jogurtu „Campagna Amica” („Przyjazna Wieś”) do miejscowych stołówek szkolnych.

Produkty z Białego Baru są również sprzedawane bezpośrednio na targach w okolicznych miejscowościach. Na stoisku Białego Baru sprzedawane są również ekologiczne produkty z gospodarstwa, takie jak oliwa z oliwek, chleb, ziemniaki, miód i mąka kasztanowa.

Krótkie łańcuchy dostaw mogą przynieść wzajemne korzyści zarówno producentom, jak i konsumentom żywności

Rozwój w przyszłości

Właściciele Oazy Agroturystycznej Baugiano, angażując czas i wykażując się pomysłowością przy testowaniu nowych sposobów komunikacji z grupą klientów, pokazali, że podejście takie może przynieść sukcesy. Namacalnym dowodem na to jest umowa z instytucją edukacyjną na sprzedaż jogurtu. Poparcie ze strony rodzin dzieci również jest dobrym wskaźnikiem powodzenia projektu.

Gospodarze, zachęceni efektami rozszerzenia działalności na sprzedaż produktów mleczarskich przy pomocy EFRROW, stworzyli plany dalszego rozwoju, mające zwiększyć ich możliwości sprzedaży bezpośredniej. „W ciągu kilku miesięcy chcemy otworzyć nowy Biały Bar w centrum Florencji. Będzie się mieścił w księgarni i powinien przyciągnąć nowych ludzi, którzy włączą się w naszą działalność w zakresie żywności ekologicznej.”

Więcej informacji o Oazie Agroturystycznej Baugiano można znaleźć na stronie internetowej www.baugiano.it, a dziecięcy Biały Bar ma swoją własną stronę pod adresem www.latteria-deiragazzi.it.

„Chcieliśmy włączyć młodsze pokolenie w produkcję żywności i zapewnić im doświadczenie udziału w prawdziwym projekcie przedsiębiorczości wiejskiej.”

Stefania Corrocher, Oaza Agroturystyczna Baugiano

Sieci żywnościowe na obszarach wiejskich: społeczeństwo Szwecji korzysta z osiągnięć skoordynowanego projektu żywnościowego

Rynki rolne, koszyki produktów piknikowych i badania dotyczące zrównoważenia – z takich m. in. elementów składa się nagrodzona lokalna sieć żywnościowa w Szwecji, na której przykładzie można pokazać efektywne wykorzystanie wsparcia z EFRROW na skalę terytorialną do pomocy wiejskim firmom z branży spożywczej.

© Marie Eriandsson

W innych artykułach niniejszej serii przykładów projektów żywnościowych EFRROW przedstawiono korzyści płynące z zastosowania narzędzi rozwoju obszarów wiejskich takich jak techniki sprzedaży bezpośredniej, systemy certyfikacji jakości oraz promocja żywności lokalnej. Odzwierciedlają one niektóre elementy polityki stojącej za unijnymi propozycjami wsparcia dla państw członkowskich w promowaniu *smaków Europy*³¹. Unia uważa podejście terytorialne za ważną część tej polityki, ponieważ koordynacja wysiłków na szczeblu regionalnym czy okręgowym zmierzających do zwiększenia bezpośredniej sprzedaży produktów wysokiej jakości i przedstawienia zwyczajów żywieniowych na produkty miejscowe może przynieść wielorakie korzyści.

Do tego celu wykorzystano oparty na społeczności projekt sieci żywnościowej na obszarach wiejskich finansowany przez EFRROW w ramach PROW Szwecji. Pomysł tego projektu pochodzi od producentów żywności w Svartådalén (gdzie metody *Leader*³² okazały się skuteczne w zachęceniu miejscowych do rozmawiania ze sobą i omawiania pomysłów na współpracę mającą na celu rozwój potencjału tego obszaru).

Program LoMiS (skrót, który tłumaczy się jako Kuchnia regionalna w Svartådalén), rozpoczęty w 2007 r. jako jeden z pierwszych projektów PROW, miał wsparcie władz okręgu i otrzymał dotację z EFRROW o równowartości około 120 000 EUR. Przydatny był również wkład finansowy ze strony Światowego Funduszu na rzecz Przyrody (WWF) – projekt był zarządzany zarówno jako inicjatywa środowiskowa (ułatwianie tworzenia systemów ekologicznych, redukcja transportu i zrównoważony rozwój), jak i lokalna sieć żywnościowa.

Koordynacja rozwoju

Ze środków programu LoMiS zrobiono dobry użytek, przeznaczając je na szereg skoordynowanych mniejszych projektów na obszarach gmin. Sporą część wydatków stanowiły działania mające zwiększyć popyt na lokalną żywność (wśród konsumentów miejscowych). Przykładem było ponowne wprowadzenie i rozbudowa urządzeń kuchennych w szkołach i domach seniora w tej części Szwecji środkowej. Nowe i zmodernizowane kuchnie na obszarach wiejskich dawały możliwość przygotowywania i podawania na miejscu żywności lokalnej zamiast sprowadzanych mrożonych posiłków.

Popyt na produkty lokalne zwiększył się również w wyniku realizacji programu obejmującego wydarzenia informacyjne i pokazy gotowania na świeżym powietrzu. Zostały one zorganizowane po to, aby zwiększyć świadomość wśród mieszkańców, uczniów i przedstawicieli firm co do wykorzystania lokalnych produktów żywnościowych, oraz nauczyć ich doceniania smaków z własnej okolicy. Kursy szkoleniowe na tematy takie jak systemy produkcji ekologicznej czy małe rzeźnie również zyskały popularność i okazały się skuteczne w rozszerzaniu asortymentu lokalnej żywności ekologicznej dostępnej w Svartådalén.

Czynnikiem decydującym o licznych sukcesach tego projektu EFRROW było zatrudnienie zaangażowanej koordynatorki. Pani Lisa Hallin poświęciła czas konieczny na nadzorowanie i stymulację różnych elementów projektu oraz kierowanie nimi.

31 http://ec.europa.eu/agriculture/promotion/policy/green-paper/com2011-436_pl.pdf

32 http://enrd.ec.europa.eu/app_templates/filedownload.cfm?id=1C16BCDB-CE2D-03DA-74D5-160980129BF6

Podkreśla ona, jak ważne jest zaangażowanie w projekt miejscowych firm, aby zwiększyć popyt na lokalne produkty spożywcze oraz ich podaż. „Dla lepszej promocji produktów stworzyliśmy sieć producentów, dzięki której sklepy i restauracje mogą łatwiej ich odnaleźć i nawiązać kontakt”, mówi Lisa Hallin. „Niektórzy z producentów współpracowali ze sobą jeszcze przed rozpoczęciem projektu, a inni przystąpili do niego w trakcie trwania. W dziale *Jedzenie, zakupy, usługa*³³ na naszej stronie internetowej można zobaczyć różnorakie przedsiębiorstwa wiejskie biorące udział w projekcie – od ludzi oferujących kosze piknikowe z lokalnymi produktami spożywczymi po sprzedających bezpośrednio klientom wołowinę czy produkty z mięsa jeleniego ze swoich gospodarstw”.

Partnerzy biorący udział w projekcie wiedzieli, że muszą przyjąć długoterminową perspektywę i krok po kroku działać na rzecz zwiększenia konsumpcji lokalnej żywności na całym obszarze. Zwiększenie podaży lokalnych produktów na wiejskich targach i w innych punktach sprzedaży detalicznej uznano za kluczowy etap i ten cel został w programie LoMiS osiągnięty.

Lisa Hallin z zadowoleniem stwierdza, „Członkowie grupy producentów w naszym projekcie regularnie pojawiają się na targach w mieście Sala, jak również w innych siedliskach takich jak Färnbomarken, Skultuna i Sättrabrunn. W Sali niedługo zostaną otwarte nowe delikatesy, które będą miały w ofercie również produkty lokalne, a coraz więcej naszych producentów inwestuje w punkty sprzedaży we własnych gospodarstwach. Wiele rzeczy, które wydarzyło się ostatnio, jest wynikiem pracy wykonanej na początku w ramach programu LoMiS, a to, co obecnie obserwujemy, to kolejne efekty, które rozchodzą się jak kręgi na wodzie”.

Dalsze działania

Cele sieci LoMiS na przyszłość to zbadanie, w jaki sposób lokalni producenci mogliby wygrywać więcej publicznych przetargów na dostawę żywności. „Nasze dzieci i seniorzy powinni odżywiać się dobrymi produktami żywnościowymi pochodzącymi z lokalnych źródeł”, przekonuje Lisa Hallin.

Inne cele długoterminowe projektu EFRROW to przyspieszenie procesu włączenia do terytorialnej sieci żywnościowej kwestii zrównoważenia środowiskowego. Przeprowadzono badania dofinansowane ze środków PROW, aby sprawdzić, co można zrobić w celu harmonizacji i wzmocnienia efektów ekologicznych i

EFRROW może dofinansować terytorialne działania na rzecz podaży produktów spożywczych z obszarów wiejskich i popytu na nie

© Marie Eriandsson

społeczno-ekonomicznych lokalnej produkcji żywności. Celem jest znalezienie takiego sposobu działania, aby firmy odnosiły korzyści, podaż żywności była utrzymywana, a potrzeby obszarów wiejskich zaspokojone, oraz aby terytorium LoMiS zyskało opinię „zielonego”. Jednym z interesujących zaleceń badania jest zachęcanie producentów żywności na obszarach wiejskich do uzyskiwania poświadczeń spełniania *międzynarodowych norm jakości dotyczących zrównoważonego rozwoju*³⁴.

Program LoMiS i wielorakie korzyści z jego realizacji na szczeblu terytorialnym zostały docenione w 2009 r. przez szwedzką KSOW pierwszą nagrodą w kategorii „*Projekty wiejskie*”³⁵

Więcej informacji na temat tej realizacji projektu EFRROW można uzyskać od zespołu KSOW Szwecji.³⁶

„*To, co obecnie obserwujemy, to kolejne efekty, które rozchodzą się jak kręgi na wodzie.*”

**Lisa Hallin,
Koordynatorin des Projekts LoMiS**

33 www.svartadalen.nu/index.php/load/page/Ata_handla_service

34 www.iso.org/iso/hot_topics/hot_topics_sustainable_development.htm

35 www.landsbyggsnatverket.se/download/18.4ef62786124a59a20bf80004065/Broschyr_GB_091110.pdf

36 www.landsbyggsnatverket.se/otherlanguages.4.4b2051c513030542a92800010563.html

Europejska Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich ONLINE

<http://enrd.ec.europa.eu/>

Komisja Europejska
Europejska Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Komisja Europejska > Rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich > Rozwój obszarów wiejskich > ENRD

Strona główna | Polityka w Akcji | Państwa Członkowskie | Zagadnienia | Leader | Sieci i Sieciowanie | Publikacje & Media | Wydarzenia & Spotkania | Info | LOGIN

Europejską Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (ENRD) utworzono w październiku 2008 r., aby pełnić funkcję łącznika dla wszystkich stron zaangażowanych w rozwój obszarów wiejskich na terytorium UE. Sieć ENRD w szczególności wspiera skuteczne wdrażanie programów rozwoju obszarów wiejskich przez Państwa Członkowskie.
[Dowiedz się więcej!](#)

Łączenie europejskiej wsi ...

Połącz się z UE
Kliknij na flagę wybranego kraju, aby połączyć się z Wiejską Europą

Państwa spoza UE

Kraje członkowskie UE
Przystąpienie do UE w roku 2013
Kraje kandydujące
Potencjalne kraje kandydujące
inne kraje

Polityka w Akcji
Przegląd polityki rozwoju obszarów wiejskich
Polityka rozwoju obszarów wiejskich w liczbach
Baza danych projektów PROW
Ulepszenie wdrażania WPR 2020
Komunikowanie Rozwoju Obszarów Wiejskich
PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE
ZAGADNIENIA
Rolnictwo
Środowisko Naturalne
Dobra publiczne
Przedsiębiorczość

Lokalne i krótkie łańcuchy dostaw
Lecznictwo
Innowacja i ICT
Powszechna wiejsko-miejskie
Aspekty Społeczne
LEADER
SIECI I SIECIOWANIE
Informacje KSOW
Grupy KSOW
Organizacje UE
Inicjatywy Badawcze
FARNET
Europejska Sieć Ewaluacji
Kraje Kandydujące/Potencjalne
Kraje Kandydujące do UE

Narzędzia Samooceny KSOW
Wartość Dodana Sieciowania
PUBLIKACJE I MEDIA
EU Rural Review/Przegląd Obszarów Wiejskich UE
Magazyn ENRD
Broszury Projektów EFRROW
Publikacje Tematyczne
Galeria Multimediale
Wiadomości z Obszarów Wiejskich
WYDARZENIA I SPOTKANIA
Kalendarium Wydarzeń
ENRD Seminaria i Konferencje
ENRD Spotkania
Giełdy i Pokazy
Visita to BMAP Contact Point

INFORMACJE OGÓLNE
Strona
Fac
Linki
Kontakt
Mapa strony

News
KSOW miesiąca : Austria
Więcej informacji

24 lutego, 2012: Opublikowano serię ulotek Tematycznych Grup Roboczych (TWG.1 - TWG.2 - TWG.3)

22 lutego, 2012: ENRD zapowiada konferencję internetową (lokalny Stronę Rozwoju i Współpracy) Więcej informacji tutaj!

Jesteśmy ciekawi
Państwa opinii na temat
niniejszej publikacji
Europejskiej Sieci na
rzecz Rozwoju Obszarów
Wiejskich.
TUTAJ* znajduje się krótka
ankieta.

* <https://www.surveymonkey.com/s/Z5N2BNH>

Urząd Publikacji

ISSN: 1977-0413